

REGULATIVE SOLVENCY II KAO PREDUVJET POSLOVANJA OSIGURATELJA U EUROPSKOJ UNIJI – PRIMJER REPUBLIKE HRVATSKE

Sažetak

Ovaj rad analizira regulative Solvency II kao preduvjet poslovanja društava za osiguranje u Europskoj uniji, a temelji se na primjeru Republike Hrvatske kao punopravne članice Unije od 1. srpnja 2013. godine. Rad se sastoji od pet dijelova: uvoda, pojma regulativa Solvency II, zahtjevnosti njihova usvajanja, njihove implementacije te zaključka u kojemu su prikazani potencijalno najvažniji segmenti poslovanja osiguratelja usvajanjem regulativa. Ove se cjeline pokušavaju promatrati s dviju razina: s mikro-razine, kao poslovanje osiguratelja ovisno o korisnicima i vrstama usluga, i s makrorazine, kao čimbenik razvoja osigurateljnoga tržišta. S obzirom na strateško značenje regulativa Solvency II, logično se nameće potreba istraživanja ove problematike kao i njezina praktična priprema u ostalim zemljama regije koje se spremaju za ulazak u Europsku uniju.

Ključne riječi: osiguranje, rizik, Solvency II, Republika Hrvatska, Europska unija

MARINKO JURILJ*
MIRO STIPIĆ**
ZLATKO ČESIĆ***

UDK: 368(497.5)

Prethodno priopćenje

Preliminary communication

Primljeno: 17. veljače 2015.

* Dr. sc. Marinko Jurilj, doc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, marinko.jurilj@sve-mo.ba

** Dr. sc. Miro Stipić, viši predavač, Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu, miro.stipic@veleknin.hr

*** Dr. sc. Zlatko Česić, prof. visoke škole, Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu, zlatko.cesic@veleknin.hr

Uvod

Jedan od najvažnijih dijelova gospodarstva svake suvremene države je financijski sektor, a time i njegova sastavnica industrija osiguranja. Osiguratelji su predmet stroge regulacije i nadzora za očuvanje stabilnosti i održivosti sektora te ispunjavanja funkcija osiguranja, od rješavanja šteta i preventive, preko razvojne, socijalne, antiinflacijske i psihološke do društvene funkcije. Zato se kao jedan od glavnih argumenata implementacije nove i složenije regulative ističe zadržavanje postojeće stabilnosti i prilagođavanje regulative budućim izazovima.

Tu novu regulativu koja bi trebala, pored zaštite osiguranika, osigurati dugoročnu stabilnost financijskoga sektora i osiguranja u njemu te se prilagoditi i odgovoriti zahtjevima budućnosti predstavlja *Solvency II*. *Solvency II* novi je regulatorni okvir ukupnoga poslovanja društava za osiguranje odnosno reosiguranje u Europskoj uniji, koji je započeo još 2000. godine, 28. lipnja, preliminarnim „otvorenim danima“ na kojima su razmatrane različite ideje i prijedlozi širokoga kruga zainteresiranih strana.¹ Trebao bi prepoznati i vrednovati sve rizike kojima su društva izložena, poticati ih na cjelovito upravljanje rizicima, unaprijediti odnos s nadzornim tijelom i povećati otvorenost poslovanja svim sudionicima.

Prethodni regulatorni okvir u osiguranju u Europskoj uniji *Solvency I* datira još od 1970., s izmjenama 2002. godine. U postupku usklađivanja s Unijom Hrvatska je postojeći Zakon o osiguranju, koji je na snazi od 1. siječnja 2006., prilagodila važećim direktivama Unije.² I u Uniji i u Hrvatskoj još uvijek su prisutni protivnici uvođenja *Solvency II*, koji u prilog svojoj argumentaciji navode: nisku razinu stečajeva i bankrota osiguratelja u Uniji i Hrvatskoj, relativnu stabilnost industrije osiguranja u uvjetima krize te velike troškove uvođenja nove regulative.³

Bez obzira na ove argumente *Solvency I* je po neusklađenosti rizičnosti poslovanja s regulatornim odredbama i neadekvatnoga upravljanja rizikom, kao i brojnim drugim odredbama, regulativa koju je pregazilo vrijeme i koju je bilo potrebno mijenjati.

1. Regulative *Solvency II*

Prema Direktivama Europskoga parlamenta i Vijeća ministara, dviju uz Europsku komisiju najvažnijih institucija Unije, temeljni ciljevi *Solvency II* su: zaštita osiguranika,

¹ Usp. EC, *Paper for the Solvency Subcommittee, Consideration on the design of future prudential supervisory system*, 2002.

² *Zakon o osiguranju*, NN 151/05.

³ Usp. CEA, *Solvency II, Introductory Guide*, June 2006.; CEA, *Solvency II, Main Results of CEA's Impact Assessment*, June 2007.; CEA, *Solvency II, Understanding the Process*, February 2007.

postavljanje granice solventnosti za ukupnu izloženost svim rizicima, anticipiranje tržišnih promjena, utemeljenost na načelima, a ne na strogim pravilima, održavanje financijske stabilnosti te izbjegavanje procikličnosti regulatornih odredbi.⁴

Solvency II postavlja zahtjevnija pravila za adekvatnost kapitala, za proces upravljanja rizicima društava za osiguranje odnosno reosiguranje (Zakon o osiguranju u čl. 8. društva za reosiguranje naziva društvima za osiguranje koja obavljaju poslove reosiguranja), za proces nadzora temeljenoga na rizicima te za novi način izvještavanja i objave, a sve u cilju zaštite osiguranika, odnosno korisnika osiguranja i poremećaja na tržištu osiguranja. Usvajanje i implementacija *Solvency II* složen je i sveobuhvatan proces, otvoren i transparentan svim sudionicima, a zasniva se na aktivnoj suradnji i prijedlozima iz osigurateljne djelatnosti.⁵

Svi se ti prijedlozi i mišljenja dostavljaju CEIOPS-u (engl. *Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*) ili Europskoj komisiji koji prije usvajanja provode opsežan konzultativni proces. Predstavnici i zastupnici osigurateljne djelatnosti različita su udruženja društava za osiguranje i reosiguranje na razini Europske unije i nacionalna udruženja društava zemalja članica Unije.

Najvažnija udruženja na europskoj razini su:⁶ *Insurance Europe* (ex CEA) – Europska federacija osiguratelja i reosiguratelja, AISAM i ACME – Udruženja kooperativnih i uzajamnih osiguratelja na europskoj i svjetskoj razini, ICISA – Međunarodno udruženje osiguratelja kredita, CRO Forum – predstavnici izvršnih direktora za upravljanje rizicima 14 velikih europskih osigurateljnih grupa, CFO Forum – predstavnici financijskih direktora 20 velikih europskih osigurateljnih grupa, *Groupe Consultatif* – predstavnici aktuara u EU.

Intencija *Solvency II* upravo i jest u usvajanju pristupa utemeljenoga na ekonomskome riziku, koji potiče osiguratelje da primjereno mjere te rizike i njima upravljaju. Stoga je glavni cilj svih novih propisa odgovarajuća zaštita osiguranika i korisnika osiguranja na financijski stabilnim tržištima. *Solvency II* je u biti nastavak nove regulacije koja je započela uvođenjem *Basela II*, novih pravila mjerenja kapitalnih zahtjeva banaka, a kroz *Solvency II* ista načela i organizacija regulacije uvode se i u poslovanje društava za osiguranje odnosno reosiguranje.

Načela i organizaciju *Basela II* i *Solvency II* preuzimat će i ostale financijske institucije kao što su mirovinski fondovi, čije su regulatorne odredbe u postupku preispitivanja.

⁴ Usp. „Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II)“, *Official Journal of the European Union*, Vol. 52, 17 December 2009.

⁵ Usp. Gabrielle O'Donovan, *Solvency II*, Gower Publishing Company, London, 2011., str. 27.

⁶ Usp. CEA, *Solvency II, Understanding the Process*, February 2007.

U okviru *Solvency II* svi rizici u poslovanju društava za osiguranje odnosno reosiguranje trebali bi biti kvantitativno i kvalitativno prepoznati i upravljani, a izloženost i upravljanje rizicima tih društava determiniralo bi potrebnu razinu kapitala (adekvatnost kapitala). Regulative *Solvency II* temelje se na tri stupa, prikazana u tablici 1, čiji se nadzor zasniva na riziku: prvi stup se bavi modeliranjem rizika, drugi stup problemima upravljanja rizikom, a treći stup problemima otkrivanja rizika.

Tablica 1: Struktura *Solvency II*

1. stup (Modeliranje rizika) Kvantitativne mjere	2. stup (Upravljanje rizikom) Proces nadzora	3. stup (Otkrivanje rizika) Tržišna disciplina
Potrebni solventni kapital (SCR)	Sustav upravljanja Interna kontrola	Izveštavanje Transparentnost poslovanja
Potrebni minimalni kapital (MCR)	Upravljanje rizikom Stres-testovi	MRS MSRI
Vlastita sredstva Ulaganja Kapitalna oslobođenja Interni modeli Standardna formula Tehničke pričuve Vrednovanje ulaganja	Kontrola izloženosti riziku Proces nadzora i supervizije	

Izvor: CEA, *Solvency II, Introductory Guide*, June 2006., str. 8.

Prvi stup (modeliranje rizika) odnosi se na osiguranje adekvatnih financijskih sredstava društava za osiguranje odnosno reosiguranje. Stoga obuhvaća kvantitativne zahtjeve: određivanje vlastitih sredstava, izračun tehničkih pričuva, vrednovanje imovine i obveza te izračun potrebnoga solventnog kapitala (SCR – engl. *Solvency Capital Requirement*) i minimalnoga potrebnog kapitala (MCR – engl. *Minimum Capital Requirement*).

Solventni kapital (SCR) je ona razina kapitala koja omogućuje društvima za osiguranje odnosno reosiguranje apsorpciju gotovo svih štetnih događaja i solventno poslovanje s obzirom na preuzete rizike. Standardna formula izračuna solventnoga kapitala glasi:⁷

$$SCR = BSCR - Adj + SCROp$$

gdje je:

- BSCR (engl. *Basic Solvency Capital Requirement*) – osnovni kapitalni zahtjev solventnosti koji sadrži sljedeće module rizika: preuzeti rizik životnoga osiguranja, preuzeti

⁷ Usp. „Directive 2009/138/EC...”

rizik neživotnoga osiguranja, preuzeti rizik zdravstvenoga osiguranja, tržišni rizik, rizik neispunjenja obveza druge ugovorne strane te rizik nematerijalne imovine;

- Adj (engl. *Adjustment for the loss-absorbing capacity of technical provision and deferred taxes*) – prilagodba za sposobnost tehničkih pričuva i odgođenih poreza apsorbiranju gubitaka;
- SCROp (engl. *Capital Requirement for Operational Risk*) – kapitalni zahtjev za operativni rizik.

Pored standardne formule, s obzirom na prirodu i složenost rizika, društva za osiguranje odnosno reosiguranje imaju na raspolaganju i druge načine izračuna SCR-a: puni interni model, standardnu formulu i djelomični interni model, standardnu formulu sa specifičnim parametrima društva te pojednostavljenje/simplifikaciju.

Minimalni potrebni kapital (MCR) predstavlja najnižu dopuštenu razinu kapitala društva ispod koje bi osiguranici i korisnici bili izloženi neprihvatljivoj razini rizika kad bi društvima bilo dopušteno daljnje poslovanje. MCR se izračunava kao linearna funkcija sljedećih varijabli: tehničkih pričuva društva, obračunatih premija osiguranja, kapitala ponderiranoga rizikom, odgođenih poreza i administrativnih troškova. Ove se varijable izračunavaju bez reosiguranja. MCR u eurima, ovisno o prirodi posla društva, iznosi:⁸

- 2,200.000 eura za društva za neživotno osiguranje, osim u slučaju kad su pokriveni neki ili svi rizici uključeni u jednu od vrsta osiguranja od 10 do 15, u tom slučaju najmanji apsolutni prag mora biti najmanje 3,200.000 eura;
- 3,200.000 eura za društva za životno osiguranje;
- 3,200.000 eura za društva za reosiguranje, osim u slučaju vlastitih društava za reosiguranje, u tom slučaju MCR mora biti najmanje 1,000.000 eura;
- zbroj navedenih iznosa za društva koja istodobno obavljaju poslove životnoga i neživotnoga osiguranja.

Uzevši u obzir navedene apsolutne iznose, MCR ne smije biti manji od 25% niti veći od 45% SCR-a određenoga društva i uključujući bilo koji kapitalni dodatak koji je uveden.

Drugi stup (upravljanje rizikom) odnosi se na primjenu odgovarajućega sustava upravljanja društava za osiguranje i reosiguranje na način da obuhvaća kvalitativne zahtjeve: uspostavu učinkovitoga sustava upravljanja, ključne funkcije sustava upravljanja – upravljanja rizicima, aktuarsku funkciju, funkciju unutarnje revizije te funkciju usklađenosti i unutarnje kontrole; zatim obuhvaća provedbu vlastite procjene rizika i solventnosti te proces nadzora nad društvima za osiguranje i reosiguranje

⁸ Usp. „Directive 2009/138/EC...”

temeljen na pristupu koji je okrenut budućnosti i zasnovan na rizicima. Unutar ovoga stupa društva uspostavljaju aktivnu komunikaciju i suradnju sa supervizorom, implementiraju proces upravljanja i prepoznavanja rizika te razvijaju interne kontrole.

Društva moraju provoditi i sveobuhvatan test i procjenu vlastite izloženosti riziku – ORSA (engl. *Own Risk Solvency Assessment*), ustrojiti organizacijsku jedinicu za upravljanje rizicima te prepoznavati i određene rizike koje ne prepoznaje standardna formula, a važni su za poslovanje pojedinoga društva za osiguranje odnosno reosiguranje. Općenito, zahtjevi drugoga stupa predstavljaju srž nove regulacije koja se zasniva na cjelovitome sustavu prepoznavanja i upravljanja svim rizicima te time zahtijeva punu prilagodbu društva novom načinu poslovanja.

Treći stup (otkrivanje rizika) odnosi se na nova pravila izvještavanja nadzornoga tijela u kojima se naglašava važnost tržišne discipline, transparentnost poslovanja i izvještavanja širokoga kruga zainteresiranih strana od supervizora, osiguranika, vlasnika i javnosti. Europska agencija za nadzor osiguranja i zaposleničkih mirovina (EIOPA) objavila je 14. lipnja 2013. god. Tehnički osvrt na Procjenu dugoročnih garancija (engl. *Long Term Guarantees Assessment – LTGA*). Procjena dugoročnih garancija (LTGA) testirala je različite potencijalne mjere u cilju osiguranja primjerenoga nadzornog pristupa za dugoročne garancije u vremenima volatilnoga i kriznog tržišnog okruženja.⁹

Procjena dugoročnih jamstava provedena je u razdoblju od kraja siječnja do kraja ožujka 2013. godine. Navedeni osvrt – procjenu EIOPA je izradila na zahtjev Europskoga parlamenta, Europske komisije i Vijeća Europske unije kao doprinos političkoj raspravi o finalizaciji *Omnibus II Direktive*. EIOPA predlaže ključna načela kojih bi se trebalo pridržavati kod uključivanja dugoročnih garancija u *Solvency II* regulaciju u cilju primjerene zaštite potrošača, učinkovitoga nadzora te osiguranja dugoročnoga horizonta poslovanja osiguratelja: usklađenost sa *Solvency II* okvirom i tržišnim pristupom vrednovanju imovine i obveza, puna konzistentnost i komparabilnost kako bi se osiguralo poštivanje načela jedinstvenoga tržišta, učinkovito povezivanje svih triju stupova *Solvency II*, proporcionalnost i jednostavnost, primjeren tretman tranzicijskih odredbi.

EIOPA je u Procjeni dugoročnih garancija testirala šest regulatornih mjera za testiranje primjerenoga nadzornog vrednovanja dugoročnih garancija u volatilnom tržišnom okruženju. Za svaku od mjera predloženo je unapređenje ili zamjena, a posebno je izražen prijedlog „Volatility Balancer“ kao mjera koja bi zamijenila protucikličnu premiju (CCP) s mehanizmom predvidive prilagodbe volatilnosti – *Volatility Balancer*. Cilj ove mjere je otklanjanje neželjenih posljedica kratkoročne volatilnosti za solventni kapital osiguratelja i reosiguratelja.¹⁰

⁹ Usp. EIOPA, *Long Term Guarantees Assessment – LTGA*, 14 June 2013.

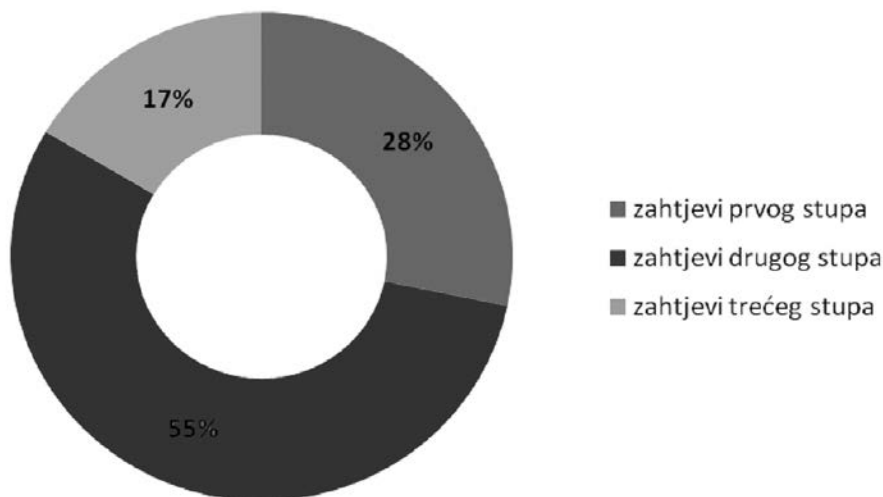
¹⁰ Usp. <<http://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?15096>> (14. VI. 2014.)

2. Zahtjevnost usvajanja Solvency II

Hrvatski ured za osiguranje (HUO) proveo je anketu 22. rujna 2010. godine¹¹ na *Radionici o Solvency II petoj kvantitativnoj studiji utjecaja – QIS 5*.¹² Na Radionicu se prijavilo 113 zaposlenika društava za osiguranje i reosiguranje u Republici Hrvatskoj, a ukupno je predano i obrađeno 78 ispunjenih anketa. Prikupljene ankete predstavljaju odgovore zaposlenika društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj koji su u 63% slučajeva zaposleni u složenim društvima za osiguranje, njih 13% u društvima za životno osiguranje i 24% u društvima za neživotno osiguranje. Podjednak je broj ispitanih zaposlen u društvima u većinskome vlasništvu stranih fizičkih i pravnih osoba (39 ispitanih) i u vlasništvu domaćih fizičkih i pravnih osoba (39 ispitanih). Anketirani su u 40,5% slučajeva zaposleni na aktuarskim poslovima, u 17,7% na poslovima upravljanja rizicima, 12,7% u upravi društava i po 8,9% na poslovima ulaganja te računovodstvu i financijama.

Anketirani zaposlenici smatraju da najveći izazov prilagodbe *Solvency II* predstavljaju zahtjevi drugoga stupa (55%), zatim zahtjevi prvoga stupa (28%) te zahtjevi trećega stupa (17%), što je prikazano na slici 1.

Slika 1: Zahtjevnost usvajanja pojedinih područja Solvency II

Izvor: Anketa HUO, 22. rujna 2010.

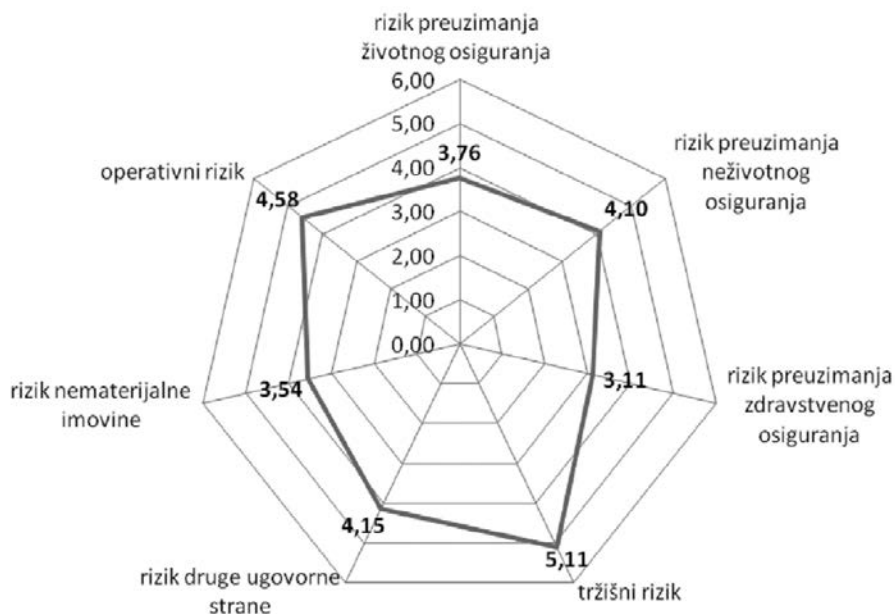
Na slici 2 prikazani su odgovori na pitanje o izloženosti riziku društva u kojem su anketirani zaposleni. Ovi su odgovori važni u individualnome procesu svakoga

¹¹ Anketa HUO, 22. rujna 2010.

¹² *Radionica o Solvency II petoj kvantitativnoj studiji utjecaja QIS 5*, HUO, rujna 2010.

društva u vrednovanju i prepoznavanju rizika. Društva će u okviru svoga poslovanja na sličan način mjeriti i kategorizirati širu skupinu rizika u cilju utvrđivanja svih rizičnih izloženosti. Rezultati ukazuju da anketirani zaposlenici smatraju da je u poslovanju njihova društva izloženost tržišnom riziku najznačajnija. Na ljestvici od 1 (najslabiji utjecaj) do 7 (najznačajniji utjecaj) tržišni rizik je dobio ocjenu 5,11, slijedi ga operativni rizik 4,58, rizik druge ugovorne strane 4,15, rizik preuzimanja neživotnoga osiguranja 4,10, rizik preuzimanja životnoga osiguranja dobio je ocjenu 3,76, rizik nematerijalne imovine 3,54 i rizik preuzimanja zdravstvenoga osiguranja 3,11.

Slika 2: Utjecaj rizika kojima je izloženo društvo u svom poslovanju

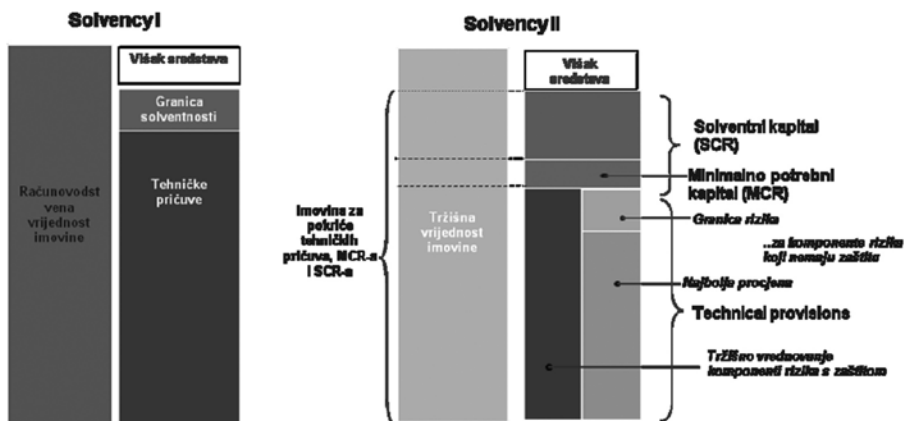
Izvor: Anketa HUU, 22. rujna 2010.

Osnove novih pravila solventnosti zasnivaju se na mogućnosti društava za osiguranje, odnosno društava za reosiguranje u korištenju zaštite od svih vrsta rizika, poticanju aktivnije diversifikacije ulaganja i osigurateljnoga portfelja kao i razvoju novih tehnika transfera, otklanjanja i prebacivanja rizika. Pri tome se *Solvency II* u snažnoj mjeri oslanja na tržišna kretanja i suvremene promjene, pa bi se trebao pospješiti i nadzor financijskih konglomerata kao i velikih osigurateljnih grupa. *Solvency II* veliki je iskorak za osiguratelje, koji će industriju osiguranja još više približiti bankama i ostalim financijskim institucijama.

Nakon spoznaje strukture *Solvency II*, slika 3 prikazuje razlike u pristupu vrednovanju imovine i obveza u okviru sadašnje regulacije *Solvency I* i *Solvency II*.

Slika 3: Vrednovanje imovine i obveza u okviru *Solvency I* i *Solvency II*

Izvor: Radionica o *Solvency II* petoj kvantitativnoj studiji utjecaja QIS 5, HUU, rujan 2010.

3. Implementacija regulativa *Solvency II*

Hrvatska je kao punopravna članica Europske unije od 1. srpnja 2013. također bila obveznik sudjelovanja u pripremama i procesu uvođenja *Solvency II* kako bi društva za osiguranje odnosno reosiguranje te nadzorno tijelo bili spremni za primjenu odredbi Direktive *Solvency II*. U tu je svrhu Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) kao nadzorno tijelo i za tržište osiguranja i reosiguranja u Hrvatskoj zajedno s Hrvatskim uredom za osiguranje i Hrvatskim aktuarskim društvom osnovala Radnu grupu za adekvatnost i solventnost kapitala – *Solvency II* HANFA-HUU-HAD, čiji je cilj usvajanje odredbi Direktive *Solvency II* i prilagodba društava za osiguranje odnosno reosiguranje, u Hrvatskoj novim pravilima regulacije. Također, svrha je Radne grupe bila utvrditi prilagodbe i razlike u odnosu na postojeću regulaciju tržišta osiguranja u Hrvatskoj te olakšati svim sudionicima složeni proces implementacije *Solvency II*. Nakon sudjelovanja u provedbi Studije kvantitativnih utjecaja u daljnjem radu Radne grupe naglasak je na zahtjevima drugoga i trećega stupa *Solvency II*.¹³

Radna je grupa od posljednjega kvartala 2011. do polovice 2012. godine provela Studiju kvantitativnih utjecaja (QIS studija) u svrhu implementacije novoga

¹³ Usp. Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) regulative *Solvency II* društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj 2012., HANFA, 12. veljače 2013., str. 8.

nadzornog okvira *Solvency II* u Hrvatskoj. U provedbi Studije sudjelovalo je ukupno 25 društava za osiguranje i društava za reosiguranje, koji pokrivaju udio od 99,7% ukupne zaračunate bruto premije na dan 31. 12. 2010. godine. Osnovna svrha Studije bila je utvrditi specifičnosti tržišta osiguranja u Hrvatskoj, a temeljni ciljevi bolja priprema društava za osiguranje odnosno reosiguranje za zahtjeve *Solvency II*, kvantifikacija utjecaja primjene te utvrđivanje potrebnih resursa za provedbu *Solvency II* kao i razvijanje svijesti o kvaliteti raspoloživih podataka.

Intencija provođenja QIS studije bila je:

- svim zainteresiranim stranama pružiti detaljne informacije o kvantitativnom utjecaju uvođenja druge razine provedbenih mjera regulatornoga okvira *Solvency II* na financijski položaj društava za osiguranje odnosno reosiguranje u usporedbi s važećim regulatornim okvirom *Solvency I*;
- provjeriti usklađenost tehničkih specifikacija te dodatnih uputa za provođenje QIS studije s načelima te ciljevima kalibracije navedenima u Direktivi 2009/138/EC;
- potaknuti društva za osiguranje odnosno reosiguranje te nadzorno tijelo na pripremu za uvođenje *Solvency II* te utvrditi područja u kojima interni procesi, postupci i infrastruktura moraju biti poboljšani, a posebno potaknuti društva za osiguranje odnosno reosiguranje na poboljšanje procesa prikupljanja, obrade i pohrane podataka i
- osigurati polazište za kontinuiranu suradnju između nadzornoga tijela i društva za osiguranje odnosno reosiguranje u pripremi za *Solvency II*.¹⁴

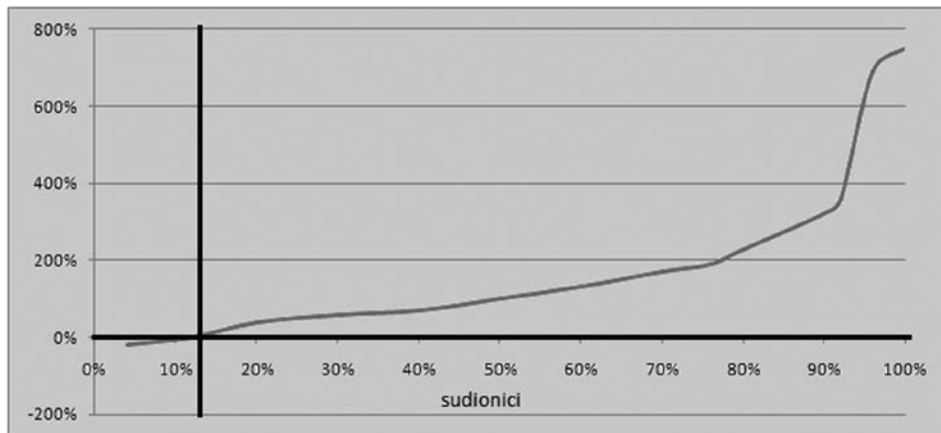
3.1. Pokrivenost potrebnoga solventnog kapitala (SCR)

Od ukupnoga broja sudionika QIS studije više od trećine (36%) imalo je pokrivenost potrebnoga solventnog kapitala (SCR) između 100% i 200%, dok je omjer solventnosti sudionika QIS studije iznosio 196%. Više od polovice svih sudionika QIS studije imalo je dvostruko (28%) ili trostruko (24%) pokriće svojih kapitalnih zahtjeva. Omjer solventnosti niži od 100%, odnosno nepokrivene kapitalne zahtjeve, imalo je 12% sudionika.

Slika 4 prikazuje višak prihvatljivih vlastitih sredstava iznad potrebnoga solventnog kapitala (SCR). Horizontalna linija dijeli sudionike QIS studije na one koji imaju vlastita sredstva koja prelaze zahtjeve potrebnoga solventnog kapitala SCR (iznad, 88%) i one koji nemaju dovoljno kvalificiranih vlastitih sredstava (imovine) da udovolje zahtjevima potrebnoga solventnog kapitala (SCR) (ispod, 12%).

¹⁴ Usp. isto.

Slika 4: Višak vlastitih sredstava kao % potrebnoga solventnog kapitala (SCR)

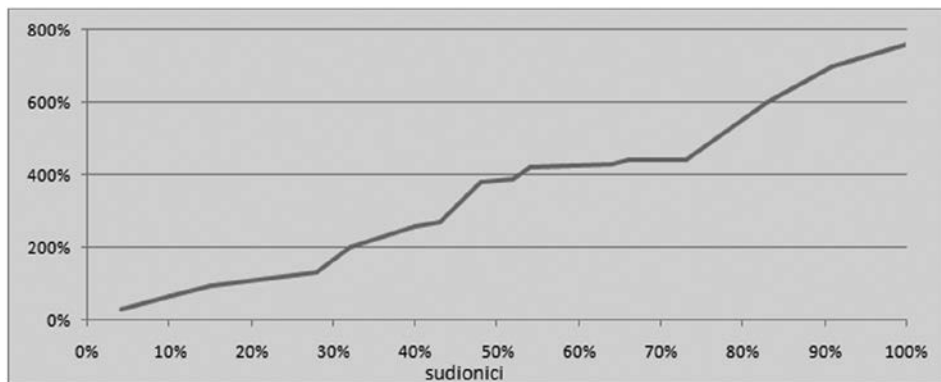

Izvor: HANFA, obrada – autori

3.2. Pokrivenost minimalnoga potrebnog kapitala (MCR)

Višak vlastitih sredstava prema zahtjevima minimalnoga potrebnog kapitala (uzimajući u obzir da ne smije biti manji od 25% ni veći od 45% potrebnoga solventnog kapitala /SCR/ pojedinoga društva te vodeći računa o njegovu najnižem apsolutnom iznosu) prikazan je na slici 5.

Slika 5: Višak vlastitih sredstava kao % minimalnoga potrebnog kapitala (MCR)

Izvor: HANFA, obrada – autori

Iz slike je vidljivo da su svi sudionici u mogućnosti pokriti zahtjeve minimalnoga potrebnog kapitala (MCR), dok 72% od ukupnoga broja sudionika QIS studije može i više od tri puta pokriti svoj minimalni potrebni kapital (MCR).

Provedena Studija kvantitativnih utjecaja (QIS studija) u konačnosti je pokazala sljedeće:

- većina sudionika u Hrvatskoj nije bila potpuno pripremljena za implementaciju *Solvency II*, uglavnom zbog nemogućnosti raspolaganja svim resursima i nedovršenim planom implementacije;
- među mjerama koje sudionici namjeravaju poduzeti kako bi se pripremili za *Solvency II* ističu se proširenja i dopune baza podataka, unapređenje informatičke potpore i unapređenje upravljanja podacima;
- gotovo svi sudionici iskazali su potrebu za dodatnim ljudskim resursima kako bi se zadovoljili veliki administrativni zahtjevi *Solvency II*, odnosno potrebu za provođenjem edukacije postojećih kadrova;
- kadrovska su pojačanja naročito potrebna u području upravljanja rizicima i aktuarstva;
- najviše prilagodbe sudionicima zahtijevali su izračun tehničkih pričuva i potrebnoga solventnog kapitala (SCR);
- kod tehničkih pričuva najveće poteškoće društvima predstavljala je metodologija izračuna kao i dostupnost podataka (posebno adekvatnih povijesnih podataka) te složenost potpunoga izračuna dodatka za rizik;
- kod izračuna minimalnoga potrebnog kapitala (MCR) i vlastitih sredstava problema je bilo znatno manje ili ih uopće nije bilo.

Zaključak

Regulativama *Solvency II* te direktivama i drugim pravnim aktima Unije koji se odnose na svaku skupinu ili vrstu osiguranja (sveobuhvatnu regulaciju osigurateljne djelatnosti daju tri direktive o neživotnome i jedna o životnome osiguranju) stvoreni su preduvjeti poslovanja te otvorene razvojne mogućnosti hrvatskih osiguratelja ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju.

One se mogu očitovati u sljedećim vidovima:

- Promptnija i učinkovitija zaštita osiguranika;
- Jednostavnije poslovanje;
- Veća potražnja za osiguranjem;
- Porast premije osiguranja;
- Uvođenje novih proizvoda;

- Veća transparentnost, komparabilnost i kompetitivnost tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj s osigurateljnim tržištem Unije, ali i tržištima ostalih financijskih institucija;
- Pristupanjem Uniji dolazi do liberalizacije tržišta osiguranja u odnosu na druge države članice Unije koje se temelji na ugovoru o osnivanju Europske unije i direktivama s područja osiguranja. Unutar Unije uspostavljeno je *načelo slobode pružanja usluga između država članica* (FOS – engl. *Freedom of Service*), odnosno osiguratelj iz jedne od država članica može izravno osiguravati rizike u drugoj državi članici. Drugo načelo je *načelo slobode osnivanja* (FOE – engl. *Freedom of Establishment*) koje smanjuje i uklanja prepreke koje bi osigurateljima nove države članice sprečavale osnivanje društva, podružnica ili izravne poslove u drugoj državi članici. Osiguratelj iz drugih zemalja članica Unije ima mogućnost usluge osiguranja provoditi kroz osnivanje samostalnoga osiguravajućeg društva u državi članici (što je bilo moguće i prije pristupanja u Uniju) i kroz posredništvo (podružnica, zastupstvo ili ured), što je omogućeno načelom FOE ili po načelu FOS pružanjem usluga osiguranja iz svoje matične zemlje iako u drugoj državi članici nema predstavništva;
- Otvaranjem tržišta i slobodnim pružanjem usluga realno je očekivati povećanje udjela stranoga kapitala na hrvatskome osigurateljnom tržištu;
- Upravljanje rizicima, regulirano kroz *Solvency II*, imat će centralni značaj u upravljanju društvima te time pridonijeti boljem poznavanju, prepoznavanju i upravljanju rizicima, što bi u konačnosti trebalo pozitivno utjecati na ukupnu izloženost riziku te povećanu profitabilnost i sigurnost poslovanja;
- Povećana razina potrebnoga kapitala, opet pod utjecajem *Solvency II*, mogla bi rezultirati daljnjim okrupnjavanjem, dokapitalizacijama ili drugačijem promišljanju poslovne i investicijske politike kako bi se ostvarila značajnija kapitalna olakšanja i smanjili kapitalni zahtjevi za pojedine rizike;
- Veća diversifikacija rizika, upotreba instrumenata osiguranja i transfera rizika;
- Eventualne negativne konotacije ne mogu značajnije utjecati na rast i razvoj hrvatskih društava za osiguranje s obzirom da je Republika Hrvatska usklađena u svim segmentima s pravnom stečevinom Unije u pogledu osiguranja.

REGULATORY SOLVENCY II AS A PREREQUISITE FOR INSURANCE BUSINESS IN THE EUROPEAN UNION – THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Abstract

This paper deals with the regulations of Solvency II as a prerequisite for business of insurance companies in the European Union, based on the example of the Republic of Croatia, a full member of the Union as of July 1, 2013. The paper consists of five sections: the introduction, the concept of Solvency II regulations, the conditions of their adoption, the implementation thereof and the conclusion with potentially most important segments of the insurance business after the adoption of regulations. These sections have been analyzed at two levels: micro, the business of the insurer depending on its users and types of services, and macro, a factor in the insurance market development. Given the strategic importance of Solvency II regulations, it is logically necessary to explore the topic as well as its practical preparation in other countries in the region on their path to the European Union membership.

Key words: *insurance, risk, Solvency II, the Republic of Croatia, the European Union*